

chapter 241, articles 64¹, 64², 72¹, 155¹, 269¹, 314¹ and numerous parts, paragraphs or paragraphs to other articles. Their quantitative and qualitative analysis was conducted on examples of procedural regulation of the appointment of examinations and conducting a search of house or other possession of a person. The ways of elimination of existing disadvantages are proposed for the purpose of proper regulation of procedural activities in the pre-trial investigation of criminal offenses.

Keywords: *Criminal Procedural Code of Ukraine, pre-trial investigation, trial, investigative (search) actions, institutions of pre-trial investigation, investigating judge.*

УДК 343.8

Г. І. Глобенко

ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ПОГЛЯД ТА ШЛЯХИ ПОДАЛЬШОГО РЕФОРМУВАННЯ

Розглянуто питання становлення та розвитку вітчизняного інституту досудового розслідування, у зв'язку з чим здійснено аналіз окремих історичних пам'яток законодавства, що діяли на українських землях. Обґрунтовано, що дослідження генезису будь-якого правового інституту допомагає краще зрозуміти його призначення, місце в правовій системі та ефективність функціонування. Проаналізовано окремі аспекти організації взаємодії органів розслідування з прокуратурою і поліцією. Висвітлено окремі тенденції їх подальшого розвитку та запропоновано зміни до КПК України.

Ключові слова: *генезис, історичні етапи, реформування, органи досудового розслідування, досудове слідство, дізнання.*

Постановка проблеми. Удосконалення інституту досудового розслідування передбачає поряд з процедурними змінами також відповідне реформування органів, що його здійснюють. Тому особливої актуальності набувають питання організації досудового розслідування, визначення місця слідчого апарату в державно-правовому механізмі, стану їх нормативно-правового регулювання в чинному законодавстві. Для надання характеристики нинішнього стану досліджуваної інституції треба зрозуміти характерні для неї традиції й стереотипи, питання становлення та історичного досвіду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання досудового розслідування як взагалі, так і його генезису в різні часи були предметом дослідження та знайшли своє відображення в працях вітчизняних та зарубіжних науковців: Ю.П. Аленіна, О.М. Бандурки, В.І. Галагана, Ю.М. Грошевого, А.Я. Дубинського, В.М. Духовського, В.С. Зеленецького, О.В. Капліної, О.Ф. Кістяківського, А.Ф. Коні, В.Т. Маляренка, О.Р. Михайленка, М.М. Михеєнка, В.Т. Нора, М.А. Погорецького, В.Л. Случевського, С.М. Стахівського, М.С. Строговича, Ф.Н. Фаткулліна, І.Я. Фойницького, С.А. Шейфера, М.Є. Шумила та ін. Водночас ознайомлення з їх науковим доробком дає підстави стверджувати, що проблемні питання досудового розслідування як доктринального, так і суто прикладного характеру наразі не знайшли однозначного вирішення.

Формування цілей. Метою статті є розкриття особливостей становлення інституту досудового розслідування, а також шляхів його дальшого розвитку в кримінальному процесі України.

Виклад основного матеріалу. Виконання завдань кримінального провадження, передбачених положеннями ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) [1] та досягнення його мети є неможливим без належної організації та функціонування органів досудового розслідування. Питання щодо їх місця й ролі в системі правоохоронних органів держави на різних етапах розвитку держави визначалися неоднозначно, а тому перебувають у центрі уваги юридичної науки. Не безпідставно, ще в XIX ст. відомий науковець М.С. Таганцев, надаючи важливого значення історичному методу дослідження в юридичній науці наголошував на тому, що у випадку потреби вивчення якого-небудь юридичного інституту, потрібно простежити його історичну долю, тобто ті приводи, з яких з'явилася така установа, і ті видозміни, яких вона зазнавала у своєму розвитку [2, с. 21]. Тому виважений підхід до реформування органів досудового розслідування передбачає звернення до основних етапів його становлення та розвитку. У кримінальному процесі України він пройшов складний еволюційний шлях, який більшість науковців поділяють на такі етапи: I етап – дореволюційний; II етап – радянський (з 1918 – 1991 рр.); III етап – сучасний (після набуття Україною незалежності) [3, с. 14; 4, с. 13]. Ретроспективний аналіз з досліджуваного питання надасть можливість урахувати позитивний досвід розвитку досліджуваного інституту та впровадити його в сучасне законодавство.

Не безпідставно більшість вітчизняних науковців, розглядаючи вищевказані питання звертають увагу на те, що генезис будь-якого інституту є нерозривним з процесом становлення державності загалом, а саме з Київської Русі. Так, зокрема, за визначенням М.А. Погорецького, до XI ст. на території сучасної України не було спеціальних органів та осіб, які виконували розшукові й слідчі функції, тому проведення досудових процедур не розглядалося як обов'язковий етап (стадія) кримінального переслідування. Між іншим, уже з часів дії Руської Правди запроваджувався порядок, згідно з яким здійснення певних пошукових заходів «заклич», «звід», «гоніння сліду» покладалося на потерпілого, який за допомогою них мав обґрунтувати свій позов [5, с. 9–10]. Отже, за часів дії Руської Правди досудового слідства як такого, не існувало. Разом із тим відповідні приписи, що існували у вказаному нормативно-правовому акті, відіграли певну роль у розвитку досудових процедур кримінального процесу.

Дальшого розвитку досліджуваний інститут набув з припиненням існування Київської Русі та входженням деяких українських земель до складу Польського королівства та Великого князівства Литовського. У цей час відслідковується запровадження до існуючого обвинувально-змагального процесу розшуково-слідчих елементів [6, с. 200]. Передусім це пов'язано з тим, що Статутом Великого князівства Литовського 1588 р. передбачалося проведення попереднього слідства службовими особами державного апарату (старостами, їх заступниками та замковими суддями).

Уперше в Російській імперії, до складу якої входила значна частина сучасної України, ідея створення слідчого відомства, організаційно та функціонально незалежного від інших органів державної влади, була реалізована Петром I. Так, під час реалізації судової реформи, одним з напрямів якої стало розділення кримінального процесу на стадії попереднього розслідування й судового розгляду було засновано перші спеціалізовані слідчі органи Росії – «майорські» слідчі канцелярії [7, с. 82].

Одним із ключових моментів на шляху реформування досліджуваного інституту стала судова реформа 1860-1864 рр., під час якої Указом імператора Олександра II від 08 червня 1860 року було засновано посади судових слідчих. Вони були прирівняні за посадою до членів окружного суду, а їх призначення та звільнення здійснював цар за поданням міністра юстиції. На них покладалося провадження слідства у всіх злочинах, що належали до відання судів. Контроль за слідчими діями, що виконували слідчі, покладался на суди. Лише вони могли зупинити та закрити провадження, надавати слідчим приписи, скасовувати їх розпорядження. За поліцією ж залишалось розслідування лише незначних злочинів і проступків [8, с. 23-24].

Вищевказана модель існувала аж до Жовтневої революції 1917 р., коли інститут судових слідчих було скасовано. У період зародження й становлення радянської держави юстиція загалом виступала одним з інструментів класової боротьби та засобом утвердження волі панівного класу. У світі такої ідеології слідчі підрозділи створювалися майже в усіх правоохоронних органах, зокрема й судових. Так, зокрема, 26 жовтня 1920 року Радою Народних Комісарів УРСР затверджено «Положення про народний суд» [9], яким було запроваджено поєднання в одній особі двох несумісних функцій, а саме слідчого та судді. Досліджуючи питання процесуального статусу слідчого у 20-х роках ХХ ст., звертає на увагу той факт, що до прийняття 11 вересня 1929 року «Положення про судоустрій Української РСР», він розглядався тільки як представник судової влади. Після підпорядкування слідчих як в адміністративному, так і в процесуальному відношенні, органам прокуратури відбулося нівелювання змагальності досудового слідства, а отже кримінальний процес знову набував інквізиційних ознак [10, с. 24].

З кінця 20-х і до початку 50-х років ХХ ст. в теорії та практиці простежується тенденція до спрощення кримінального процесу й ставлення до процесуальних гарантій як до простих формальностей. Указаний підхід призвів до жорстких порушень прав людини та масових репресій без слідства й суду. Так, у 30-х роках запроваджувався спрощений порядок кримінального провадження щодо окремих категорій злочинів, зокрема, диверсій, шкідництва та тероризму. Такий стан справ спричинив появу судочинства, що здійснювалося позасудовими органами, так званими «трійками» Народного Комісаріату Внутрішніх Справ. На жаль, радянська «законність» того часу встановлювалася таким чином аж до скасування вказаної інституції в 1953 р.

Розвиток слідчого апарату другої половини ХХ ст. був пов'язаний з періодичним перерозподілом функцій попереднього слідства між

прокуратурою та органами внутрішніх справ. 25 грудня 1958 року Верховна Рада СРСР прийняла «Основи кримінального судочинства Союзу РСР і союзних республік» [11], які остаточно закріпили функцію попереднього слідства за органами державної безпеки та прокуратури. Указані положення знайшли своє втілення також у кримінально-процесуальному законодавстві союзних республік, зокрема, у п. 7 ст. 32 КПК УРСР 1960 року. Отже, у ході судової реформи 1956-1964 рр. було скасовано Міністерство внутрішніх справ, а до створеного відомства, що дістало назву Міністерство охорони громадського порядку (далі – МООП) перейшли функції, що передусім пов'язані з охороною громадського порядку та оперативно-розшуковою діяльністю. У результаті все навантаження з розслідування лягло на слідчих прокуратури, у провадженні яких скупчилася величезна кількість кримінальних справ. Органи міліції могли виконувати лише окремі доручення слідчого та здійснювали дізнання.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 06 квітня 1963 року [12] в МООП (пізніше перейменованого в Міністерство внутрішніх справ) створюється слідчий підрозділ. На виконання вказаного нормативно-правового акта Президія Верховної Ради УРСР постановляє Указ «Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу Української РСР» [13], згідно з яким до органів попереднього слідства віднесено слідчі прокуратури, слідчі органів охорони громадського порядку (внутрішніх справ) і слідчі органи державної безпеки (ст. 102 КПК УРСР). Означена тріада органів досудового розслідування існувала більше тридцяти років, аж до прийняття в 1998 р. Закону України «Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України та деяких інших законодавчих актів України у зв'язку з утворенням податкової міліції» [14], на підставі якого органи досудового слідства, передбачені ст. 102 КПК України 1960 р., були доповнені слідчими податкової міліції. До речі, вищевказаний перелік указаних органів існував до втрати чинності КПК України 1960 р.

Після створення в 1963 р. слідчого апарату в МООП дізнання в значній мірі втратило свою функцію, оскільки для його здійснення не було створено відповідні організаційні структури, що не могло не позначитися на якості проведення невідкладних слідчих дій та матеріалів, що направляються до суду. Наказом МООП від 31 липня 1963 року «Про провадження дізнання в органах міліції» встановлюється порядок, за яким проведення дізнання в кримінальних справах мало доручатися найбільш досвідченим, які мають юридичну підготовку оперативним працівникам карного розшуку, служби боротьби з розкраданнями соціалістичної власності, інших служб, а також дільничним інспекторам. Таким чином, функція дізнання була розосереджена між окремими службами міліції. Водночас у наказі зазначалося, що співробітники, які проводять дізнання, від оперативної роботи не звільнялися [15, с. 21]. Зазначимо, що проблемні питання зі створення в міліції служби штатного дізнання існували до видання Наказу МВС СРСР від 05 серпня 1982 року № 254, коли в системі МВС було введено посади інспекторів і старших інспекторів з дізнання. Наказ МВС СРСР від 20 грудня 1985 року № 240 увів у дію Інструкцію з організації та провадження дізнання в органах внутрішніх справ.

Чинне кримінальне процесуальне законодавство також передбачає дві форми досудового розслідування. Так, слідство здійснюється щодо злочинів, а дізнання відповідно до кримінальних проступків (ст. 215 КПК України). У порівнянні з КПК України 1960 р. його новацією є те, що дізнання це тільки форма розслідування, а орган дізнання як такий, узагалі відсутній. Водночас на сторінках сучасної юридичної літератури висловлюються пропозиції як щодо недоцільності існування вищевказаних форм, так і нівелювання ролі слідчого у вітчизняному кримінальному процесі. Зокрема, М.І. Хавронюк наголошує на тому, що в змагальному процесі розслідування здійснює юрист-прокурор, а тому поділ на такі форми стає зайвим. Запропоноване науковець обґрунтовує процесуальним статусом прокурора, оскільки саме він визначає повноту розслідування, його строки та все інше. Окрім цього, автор наполягає на тому, що слідчі (вони ж дізнавачі) у цьому випадку, на відміну від прокурора, повинні мати не юридичну, а поліцейську освіту й уміти лише розкривати правопорушення, закріплювати докази й представити їх на розгляд прокурора [16, с. 16-17]. Уважаємо, що вказана точка зору має право на своє існування, але за сучасного стану злочинності та положень чинного законодавства, що регламентують процесуальний статус слідчого, є передчасною.

З розпадом СРСР незалежні держави, що утворилися на його теренах, зіткнулися зі стрімким ростом злочинності. Потреби щодо забезпечення безпеки своїх громадян від злочинних посягань привела до пошуку нових форм протидії їм та вдосконалення національного судочинства. Тому в деяких державах пострадянського простору було утворено позавідомчі слідчі органи. Звертає на увагу те, що окреслене питання є дискусійним, а вперше поставало ще в 1956 р. під час обговорення проекту «Основ кримінального судочинства СРСР», коли В.М. Барсуков запропонував функції слідства передати новоствореному органу або одному з уже існуючих [17, с. 33]. Подібної точки зору дотримується ряд сучасних науковців та практиків, наприклад, О.В. Баганець, який констатує, що єдиним правильним шляхом системного реформування органів досудового слідства України є утворення нового позавідомчого слідчого органу в спосіб об'єднання слідчих підрозділів органів прокуратури, МВС, СБУ та податкової міліції, наприклад, у слідчий комітет. Таким чином, по-перше, буде вирішене питання відомчої незалежності слідчих від наглядового прокурора, штучного нарощування статистичних показників у всіх формах реалізації правоохоронної діяльності та, по-друге, буде збережений інтелектуальний потенціал працівників слідчих підрозділів з урахуванням їх спеціалізації [18].

Уперше вищевказані пропозиції було реалізовано в Республіці Казахстан, а пізніше в деяких інших країнах Співдружності Незалежних Держав, зокрема, Росії та Білорусі. Так, 21 грудня 1995 року було видано Указ Президента Республіки Казахстан «Про Державний слідчий комітет Республіки Казахстан та його органи» [19]. Згідно з цим нормативно-правовим актом Державний слідчий комітет Республіки Казахстан і його органи набули статусу спеціального державного органу, безпосередньо підпорядкованого та підзвітного Президентові. Новостворений орган не

входив до системи центральних виконавчих органів влади і здійснював дізнання, слідство, оперативно-розшукову діяльність та тісно пов'язані з ними інші функції. Проте цей експеримент виявився невдалим, і в 1997 р. Державний слідчий комітет припинив своє існування.

У Російській Федерації (далі – РФ) Слідчий комітет як самостійна структура в складі прокуратури було сформовано у вересні 2007 р. На підставі Положення про Слідчий комітет РФ, прийнятого в січні 2011 р. [20] зафіксовано його вихід зі складу прокуратури, встановлено незалежність від будь-яких органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань і організацій при безпосередньому підпорядкуванні Президентові. Одночасно прокурор був позбавлений права порушувати, розслідувати кримінальні справи, а також надавати обов'язкові для слідчого вказівки. Водночас прокурор зберіг за собою право нагляду за законністю її порушення, підтримання державного обвинувачення в суді, здійснення деяких інших процесуальних дій.

Так само Слідчий комітет Республіки Білорусь (далі – РБ) розпочав свою діяльність з 2011 р. На підставі низки нормативно-правових актів з прокуратури, МВС та Комітету державного контролю було виділено слідчі підрозділи та об'єднані до Слідчого комітету. Однак, на відміну від Росії, у Білорусі прокурор на підставі положень ст. 34 КПК РБ, за наявності для того приводів і підстав наділений правом порушувати кримінальну справу, розслідувати її в повному обсязі або доручати розслідування в ній підлеглим прокурорам.

Зазначимо, що спроби створення позавідомчого слідчого органу в Україні закладено в положеннях КПК України. Так, зокрема, у його розділі X (Прикінцеві положення) передбачено, що не пізніше п'яти років з дня набрання ним чинності має почати діяти Державне бюро розслідувань України (далі-ДБР), засади діяльності якого докладно регламентовано Законом України від 12 листопада 2015 року «Про Державне бюро розслідувань» [21]. До речі, п'ята річниця закінчилась 20 листопада 2017 року, а активної діяльності зі створення цього органу в державі не здійснюється. Отже, положення, передбачені розділом XV Конституції України та розділом XI КПК України, що стосуються повноважень на здійснення розслідування слідчими прокуратури залишаються непохитними й цього разу. У зв'язку з тим постає питання щодо положень ст. 121 Основного Закону, згідно з яким на органи прокуратури здійснення функцій досудового слідства не покладається.

У контексті викладеного також звертають на увагу питання щодо новоствореного органу Національного антикорупційного бюро України (далі-НАБ), діяльність якого крім КПК України регулюється Законом України «Про Національне антикорупційне бюро України» [22]. На вказаний орган крім інших правоохоронних функцій також покладаються повноваження щодо розслідування корупційних правопорушень відповідно до вимог підслідності. Згідно із ч. 1 ст. 10 вищевказаного нормативно-правового акта законодавець наділяє старших детективів та детективів НАБ під час досудового розслідування повноваженнями на здійснення оперативно-розшукової діяльності. Разом з тим законодавець, створивши

орган досудового розслідування, який поєднує функції слідчих та оперативних підрозділів у положеннях КПК України не надає як тлумачення самого терміна «детектив», так і не регламентує його процесуального статусу. Також деякі особливості реалізації повноважень НАБ, що стосуються процедури досудового розслідування детально врегульовано лише Законом України «Про Національне антикорупційне бюро України». Перш за все це стосується особливостей прийняття та реєстрації заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення означеної категорії, однак положення ст. 214 КПК України не визначають такого порядку. Окреслені недоліки треба усунути шляхом внесення відповідних змін та доповнень до КПК України. Водночас повноваження та процесуальний статус підрозділів НАБ, на відміну від ДБР, у чинному КПК України набули більш широкого нормативного закріплення.

Зважаючи на дискусійність досліджуваного питання, зауважимо, що спроби об'єднання органів досудового розслідування тільки до однієї структури або створення інших зазвичай не приводить до підвищення ефективності їх діяльності. Безумовно, головним чинником у цьому питанні є те, щоб вони не перетворилися в чергового «монстра», а безпосередньо виконували свої функції, які відповідають завданням кримінального провадження.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна стверджувати, що в Україні органи досудового розслідування пройшли тривалий шлях розвитку. Їх місце та роль у механізмі держави постійно змінювалися, а питання про подальше реформування не знято з порядку денного. Досліджуваний інститут кримінального процесу постійно вдосконалюється, що є свідченням об'єктивних закономірностей життя держави та суспільства загалом.

Використані джерела:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 18.11.2017).
2. Таганцев Н.С. Курс уголовного права. Часть общая / Н.С. Таганцев. – СПб. : Тип. М. Стасюлевича, – 1874. Кн. 1. Учение о преступлении. – 284 с.
3. Стахівський С. М. Проблеми реформування кримінально-процесуального законодавства : вибр. твори. / С. М. Стахівський. Київ : Бізнес Медіа Консалтинг, – 2010. – 276 с.
4. Татаров О. Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС) [Текст]: [монографія] / Татаров О.Ю. Донець: ТОВ «ВПП «ПРОМІНЬ», 2012. 640 с.
5. Погорецький М. А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі : монографія / М.А. Погорецький. – Харків : Арсіс ЛПД, 2007. – 576 с.
6. Страхов Н. Право в Украинских землях во время пребывания их в составе Польши, Литвы и Речи Посполитой (конец XIV – первая половина XVII в.) / Н. Страхов // Право Украины. – 2013. – № 1. – С. 189-200.
7. Серов Д. О. Из истории организации и деятельности «майорских» следственных канцелярий (1713–1723 гг.) // Ориентиры чтения: Сб. науч. статей и публикаций. СПб., 2001. Вып. 1. С. 79-93.

8. Хмелева А. В. У истоков следствия (к 150-летию со дня создания института следователей) // Вестник следственного комитета при Прокуратуре РФ. – 2009. – № 4 (6). – С. 22-26.

9. Положення про народний суд 26 жовтня 1920 р. РНК УРСР затверджено // СУ УССР. – 1920. – №25. – Ст. 536.

10. Пивоваров В. В. Взаємодія органів досудового слідства та дізнання при розслідуванні кримінальних справ : монографія / Пивоваров В. В., Щербина Л. І. – Харків : Право, 2006. – 176 с.

11. Основы законодательства Союза ССР и союзных республик. – М.: Юрид. лит., 1987. – 511 с.

12. Указ Президиума Верховного Совета СССР от 06 апреля 1963 года № 1237-VI «О предоставлении право производства предварительного следствия органам охраны общественного порядка» // Ведомости ВС СССР. – 1963. – № 16. – Ст. 181.

13. Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу Української РСР / Указ Президії Верховної Ради УРСР від 01 липня 1963 року // Відомості Верховної Ради (ВВР), – 1963. – N 25, – Ст. 406.

14. Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України та деяких інших законодавчих актів України у зв'язку з утворенням податкової міліції / Закон України від 05 лютого 1998 року / Відомості Верховної Ради України (ВВР), – 1998, – N 26. – Ст. 149.

15. Дознание в органах внутренних дел. Учебное пособие / Григорьев В.Н., Дамерт А.О., Сергеев А.Б., Сергеев К.А. – Челябинск: Изд-во Челяб. юрид. ин-та МВД России, 2005. – 167 с.

16. Хаворнюк Н.И. Проблемы форм предварительного расследования по проекту УПК РК (общая, дознание, следствие, упрощенная) / Материалы Центра исследования правовой политики «Реформирование уголовного процесса Республики Казахстан». Алматы, 2014. – 235 с.

17. Барсуков М. В. За дальнейшее совершенствование организации и деятельности советской милиции / М. В. Барсуков // Советское государство и право. – 1957. – № 2. – С. 33.

18. Баганець О. Переваги та недоліки нового КПК. Пропозиції щодо внесення змін та доповнень до проекту нового Кримінального процесуального кодексу України. URL: http://www.yuricom.com/ua/legal_practice/services/kryminalne_pravo/perevagy_ta_nedoliky_novogo_kpk_propozytsii_shchodo_vnese_nnia_zmin_ta_dopovnen_do_proektu_novogo_kryminalnogo_protsesualnogo_kodek_su_ukrainy_publication/ (дата звернення: 18.11.2017).

19. Республика Казахстан. Указы Президента Республики Казахстан. Указ Президента Республики Казахстан от 21 дек. 1995 г. № 2706 «О Государственном следственном комитете Республики Казахстан и его органах» // Ведомости Верховного Совета Республики Казахстан. – 1995. – № 23. – С. 153.

20. Российская Федерация. Законы. Федеральный закон № 403-ФЗ «О Следственном комитете Российской Федерации»: федер. закон: [принят Гос. Думой 22 окт. 2010 г.; редакция от 03 февр. 2014 г.]. URL: <https://rg.ru/2010/12/30/sledstvenny-komitet-dok.html> (дата звернення: 18.11.2017).

21. Про державне бюро розслідувань / Закон України 12 листопада 2015 року № 794-VIII / Відомості Верховної Ради (ВВР), – 2016. – № 6. –Ст. 55.

22. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1698-18> (дата звернення: 18.11.2017).

Стаття надійшла до редколегії 27.09.2017

Глобенко Г. И. Досудебное расследование: ретроспективный взгляд и пути дальнейшего реформирования

Рассматриваются вопросы становления и развития отечественного института досудебного расследования, в связи с чем осуществлен анализ отдельных исторических памятников законодательства, действовавших на украинских землях. Обосновывается, что исследование генезиса любого правового института помогает лучше понять его назначение, место в правовой системе и эффективность функционирования. Анализируются отдельные аспекты организации взаимодействия органов расследования с прокуратурой и полицией. Освещаются отдельные тенденции их развития и предлагаются изменения в УПК Украины.

Ключевые слова: *генезис, исторические этапы, реформирование, органы предварительного расследования, досудебное следствие, дознание.*

Hlobenko G. Pre-Trial Investigation: Retrospective View and Ways of Further Reforming

The author has studied the issues of the formation and development of the domestic institution of pre-trial investigation; in this regard the author has conducted the analysis of certain historical reminders of legislation, which acted on the Ukrainian lands. The author has analyzed its historical stages: I – pre-revolutionary; II – Soviet (from 1918 – 1991); III – modern (after Ukraine’s independence). It has been substantiated that the research of the genesis of any legal institution assists to better understand its purpose, place in the legal system and the efficiency of its functioning. Some aspects of the organization of interaction of investigative agencies with the prosecutor’s office and the police have been analyzed.

Today’s realities lead to new forms of counteraction to crime and to improve national judicial system. In this regard, Investigative Committees in some post-Soviet states were set up by merging investigating prosecutors, the Ministry of Internal Affairs, security agencies, and the fiscal service. A similar tendency is observed in Ukraine as well. Considering the discussion nature of the researched issue, it should be noted that attempts to merge the pre-trial investigation agencies into exclusively one structure or the creation of others, as a rule, does not lead to an increase in the efficiency of their activities. Undoubtedly, the main factor in this issue is that they do not turn into another «monster», but directly perform their functions, which correspond to the tasks of the criminal proceedings.

Key words: *genesis, historical stages, reform, pre-trial investigation agencies, pre-trial investigation, inquiry.*

УДК 343.102

В. Г. Дрозд

**ЗАПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ
СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У
СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА**

У статті розглянуто європейську практику застосування міжнародно-правових стандартів захисту прав людини у галузі кримінального судочинства. Приділено увагу теоретичному обґрунтуванню категорій «стандарт», «міжнародно-правовий стандарт захисту прав людини в кримінальному процесі». Визначено три основні напрями подальших теоретичних досліджень